

K. 82319

40407

M. QRBIMOF

SAJLANMA ŞİOİBRLAR =

UKRNATSMENIZDAT

XAR'KOF — 1934 — STALINO

Цена 1 руб 25 коп.
Bajase 1 sum tien

4039

М. КРЫМОВ.

Избранные стихи

„Укрнацмениздат“

Харьков

— 1934 —

V.N. Karazin Kharkiv National University

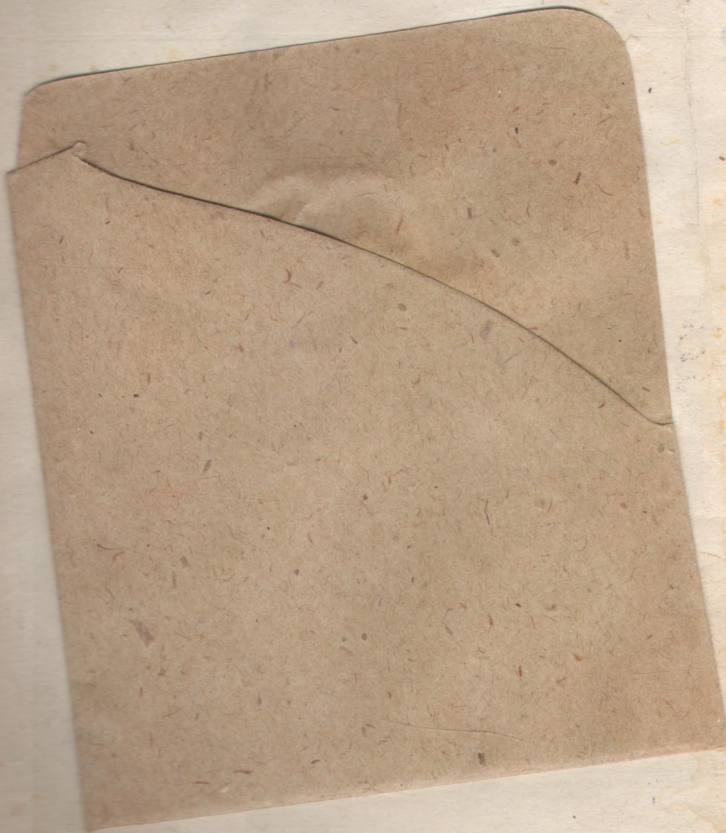

00619620

8

HO

1010

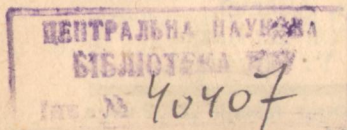
М. ҚРБЖМӨФ

K-852-и.с.

9/5

САЖЛАНМА ШІОІЬРЛАР

~~54506~~

~~40407~~
~~19.31-35~~
~~III~~

UKRGOSNATSMENIZDAT

ХАР'КОВ

1934

СТАЛИНО

58

ЦЕНТРАЛЬНА НАУКОВА
БІБЛІОТЕКА

REDAKTOR N. Alfaief.
TEX. REDAKTOR X. Kazief
KORREKTOR V. Qilmanof.

5. tabaq. ber kəqəz tabaqta 28832 vilge
Qilavlit № 723
Tiraz 1'00 .
Poizvodstvoqa birelde 19/XI-33 yıl.
Basarqa qul quylıdъ 6/V-34 yıl.
Format 5x6¹/₂

1-я гос. Типография им. „ДТ“
Сталино.

XUŞ MƏSKƏV!

Şavlı Məskəv!

Gigant qocaqlıqda
Kyneksəm də təzeleş şavlına,

İləs jərək

Kymer vazlarınlı
Jırlanmaqlan jırlan şavlına.

Duslar disən monda,

Duslar da kyp,
Eşlim disən, eş tə muşnnan;

Tik şulaj da,

Şavlı Donbasnlı
Məxəvvəte kitmi uşnnan.

Kən qadaqlı byen—

Udarıqlıq.

Ə cykece anı—
Qzu temp!

Biş jellıqlı

Dənja vajlarına
Bez basavız kozır tuz itər.

Şuna kyra
Minem jorəgemnən
Jırlar taşa qajnar,
Qotıbr,
Bıqlasın eşkə,
Bulmı byen
Börky kabinetta utıbr.
Nərsə buldı?
Nindi yzgərəş?

Ni juqsınır kınel kitelgən?
Jarsu jorəgemə
Hava ezlim
Donbas, sineq qara biteqnən.
Citlər öcen jəmsez bulsa da,
Kymerlərdən sarqan qaralıq!
Çirənmibez...
Kymer tuzanında
Bez jorerbez səjenep,
Qaralıb.

Şuna kyra
Minem jorəgem
Börky kabinetnə tarsına;
Şuna byen
Kykrəgem kierep,
Kələp kiləm Donbas qarşına.
Kirəkmender bəlki
Biredə də,
Ə tēgendə kirək taqın da;
Qaj kərəşce tyzər

Prorəjflar

Kymer yseşen kiskən caqlında?
Jərəgemdə

Nindi yzgərəş,
Ujlar tarta şavlı Donbasqa?
Kynel teli
Prorəjfi kərəşennən,
Udar temptan ciltə qalmaqqa.
Min təşənəm
Kymer bazlarında
Jərlamaqan sansız jərlar bar.

Əj, zabojsik!

Kymer yseşen
Bergə tirbəterbez jərlarda!

Sau bul, Məskəvi!

Berdə belep bulmıj,

Bəlki əzgə,

Bəlki ozaqqa!?

Sine səjgən

Яръсь дусьһнь

Sygeny,

Qəjbət blən ozatma!

1930.

ŞAXTJOR MARŞI

Şavlı ildə bez udarnik
Jarım jaqtda—
Çir qazır kymer cıqardır
Tirən şaxtadan.
Zur çinyle bişle jılnı
Bez bit gerojı!
Tav qədərle kymerlərne
Kistek çir ujr.
Eş belən qarşı alavız
Kicne, irtəne,
Julıvızdan bez vatabız
Barlıq kirtənel
Kykrəgenne alqa cıqar.
Çirgə baş iməl
Qul kəcənə almaş kilə
Bzgə maşına.
Lavalardan uqqa, „sul“qa
Bez bulır udar,
Kytərdək Lenin vajraqın

Ber bulıp juqar.
Bıneq ecen şavlı şaxta
Şıñsu urnımbı?
Bez cıqırbız jöz östenə
Qujqan norman.
Şavlı ildə bez udarnik —
Tirən şaxtadan.
Tik kərəş belən cıqqa aldıq
Tanqqa jaqtıqal

1930.

JYLLAR JYR

Şavlı Donbas

Sinen itəgendə

Тыңызланьр җахта төзелгән.

Min kyrə aldım

Җиңы җатлыңын

Səremləngən qara jəzeңnən.

Әйләнәндә

Janar tavlər kebek

Porodalar yskən juqarь.

Mondьj җань,

Matur kartinanь

Hic ber җirdə kyrgən juq əle.

Min dənjaqa

Jaңa tuqan kebek

Basьr qarım tərle jaqьңnan.

Sinen qьrlar,

Kymer tuzannarь

Өskə juqan itep jавьңqan.

Iskə təşte...

Авыл җылыгында
Qabar. nqan әrlән ojaşb...
Donbas, sin дә
Irken qocadıңа
Әrlән kebek vazlar ujaşb.
Min brnce kyrəm
Çir ast nda
Mondy şavly dənja varlyqyn.
Min kup kyrdem
Авыл җылыгы,
Min kup jerdem dingez vujlarын,
Tik berence kyrəm
Çir ast nda
Min kyməgən dənja bulqanын.
Min berence kyrəm
Kumerlärnen
Plaslarda tıqыз jatqanын
Calqan jatıp
Çirnen jərəgennən
Şaxtjorlarnың kumer carqanын.
Min berence tapqы
Klit belән
Şaxta vazlarына tеşә aldım.
Taқып бер qat
Jəşəv xisenen,
Kөcle bulıyына ыşandım.
Çir astында
Şavly tormыş qajны,
Çir astында başqa dənja var.

Çir jərəgen

Keşelər ujqannı

Min berence kyrdem dənşada.

Qaj brəvlər

Kafkaz tavlarnı

Sləgəjen aqzır maqtıylar.

Qul kəcennən tuqan

Tavlarnı

Maqtar əcen syzlər tapmıylar.

Porodalar...

Janar porodalar

Tav jasaqan sezne eşcelər.

Sez manıqlan

Şaxtjor tiresenə,

Sez manıqlan keşe kəcənə.

Ul tavlarnı

Nəni kışəge də

Kerep cıqan sansız qullarqa.

Tavlar bulır alar

Birə cıqan

Ərlən ojaşdaj jullardan.

Оваşокны

Qorıç vornı sındıqan

Calqan jatır anı vatqanda.

Kərəklərnə

İrne qıylıqan

Vagonnarqa kərəp atqanda.

„Qədrət“ belən

Alar əjəlməgən,
Tav bulqannar eşce kəcennən.
Bik jəraqtan alar,

Çir astınnan,
Zur kəc belən bire kycengən.
Şulaj bulqac, menə

Bu tavlarnı
Jırlamıjlar nigə jırcılar?
Şuna kyre

Jırcı jegetlərgə
Jərəgemdə tirən vorcu var.
Bu tavlər bit

Tarix jaqınnan
Kyp tavlardan əsten sanala.
Bu tavlarnı eşcelər

Bile belən
Tartıp taşqannar canada.
Səjrəgəndə anı

Canacın
Cıdam bile əzme birtelgən?
Elek eşce kəcən,

Jılan kevek,
İmep jatqan burzı tørtəngən.

Çir astında
Kımer cavucın
Çilkələren xıça suısqan.
Cıtlər bəxtə əcen

Avır eştə
Çir astında jəslə jısqan.

Azlar өcen
Kyplər qorvan bulqun,
Kyplər өcen azlar tiptergən.
Azlar өcen

Kyplər çir uյьp,
Kөcle muskullarыn kiptergən.
Jыllar uzqan...

Qollыq voqavыna
Kөrəşcelər tyzmi axыrda.
Irek өcen,
Danы irek өcen
Kөrəş qocaqыna atыloqan.
Ovaşogыn taşlap

Irek өcen,
Davыllarыp сыqqan suqыşqa.
Doşmannarыn

Utqa totqan ul
Jөрəktəge көcle sulыstan.
Şaxta vazыn

Saqlap qalu өcen
Qannar tykkən suqыş qыrыnda.
Aq bandalar

Şaşыр isergəndə
Donbas kymerlərə turыnda.
Qannar belən şaxtјor

Saqlap qalqan
Uze səjgən kymer vazlarыn.
Ovaşogыn taşlap

Мыныq alqan,

Ul tormaqan monda nazianьp.

Kərəş belən,

Qannь kərəş belən

Suqьşьp ala alqan yz irken...

Qəmren birgən

Sьjnьf kərəşenə

Jaqn kyrep anь, yz itep.

Monda ysmi

Isle gəllər də,

Sanduqac ta kilmi qьrlarqə.

Şuna kyrə

Şavlь Donbasь

Şaqirlər də səjmi jьrlarqə.

Jьrlanasь jьrlar

Dingez monda

Aqьl belən tirən ujlasaң:

Jьrlanmaqan

Kymer jьrlarьnьq.

Təpsez dingezenə bujlasaң.

Monda da kyp

Kərəş batьrlarь,

Monda da kyp xezmət qartlarь.

Jьr qьrьnda

Qul da timəgən

Tarixlarьn kyrsəң aqtarьp.

Donbas matur

Gəllər ysməsə də,

Donbas matur bezneң qarşьda.

Şaxtjorlarь anьq—

Kən ger o jə

Səjnfi kərəş belən jars o qan.

Min qarım da

Kymer tavlərbna,

Baştan cumam tırən ujlərqa.

Cumylmaqan

Kymer dingezen

Kəcem çitər mikən bujlərqa?

Soqländerqəc

Şaxta vazlərbn

Ujqa cuməp kyzdən kicerdem.

Jaqa dərtlər,

Jaqa xislər belən

Təmne ujlər belən iserdem

Jərbj alsam

Kymer vazlərbnyn

Jərbnmaqan jərbn əgər də...

Ykenec qalmas ide

Jərəgemdə

Kiləcəktə, tuzan qədər də.

1931

BEZNEN KÖNNƏR

Beznen könnər

Qızıl çər bulər

Cornalalar jıllar valına...

Tuqan könnən

Jaña çimeşe bulər

Gigantlar təzələ aldın.

Könnər tua...

Hər bər tuqan könnən

Eze qala jıllar bitenə.

Hər tuar kən

Beznen qarşın

İs kitməle çiny kiterə.

Hər tuar kən

Beznen jərəklərgə

Şatlıq birə cıksez-camasız.

Tyzemsezlek belən

Qarş alavız

Böjek çinylərnən janasın.

Şuqa kyə

Beznen könnärnen
Hər verese tora qasırqa.

Beznen könnər

Uzenen qocaqına
Sonqı çinylərne jəşergən.

Beznen könnər

Biton kiemie,
Beznen könnər jaña qorallı.
Kiləcəkkə bulqan

Zur ыһаныс
5-le jıllar belən uraldı.
Dinamodaj tivə

Beznen jörək,
Domna kebek kykrək sulavı.
Hər çinynen

Böjek şatlıqı
Nigə şulaj tınsez bula ul?
Beznen jörək ysy jıllarında
Çiny utı belən köjrəsə,
Hər tuqan kən belən

Doşmannıñ
Qajqı sulap kyze cerəşə.
Aldıbızda torqan

Avırlıqlar
Ber kəmgə də tyge! jəşeren.
Bez beləbez

Barlıq avırlıqlar
Beznen qarşıbızda baş ora.

BEZ ÇINUCELƏR

Jəcejkalar—

Beznen komandirlar

Bez şaxtjorlar—kənnen geroib.

5-le jılın

Bəjek danь əcen

Kən kyrəbez monda çir ujbь.

Bez—udarnik

Bəjek təzelştə;

Muskulların tartьp çigəbez.

Bez bit bygen

Ygi qaraşların

Aravьzdan citkə tivəbez.

Progulşik!

Ənə sinen kebek

Jul əstendə jalqьz poroda!

Beznen telək—

Şavь jьilar əcen

Çir jərəgen qazьp varuda.

Qzulatьjq

ЦЕНТРАЛЬНА НАУКОВА

БІБЛІОТЕКА 40407

Kymer planın,
Asьqmasın gigant domnalar.
Kymerlərne

Kirək çirenə
Birep torıjq sansız tonnalap!
Kemnər anda

Iske əkiət belən
Qəmer ərəm itər mavьqal?
Сьп tormьşın

Jaңa gerojlarь,
Əidə, kittek tanьş lavaqal!
Kemnər anda

Beznen ysy tempьn
Mataşalar tartьp kiregə?!
Kemnər anda

Poxmil soңьnnan
Avьr joqь belən kirelə!
Kemnər anda

Росмаq catlarьnnan
Qotqь sala beznen teləkkə?!
Kemgə anda

Nəni avьrlьqtan
Avьr şьңşu cire eləkkən?
Opportunist!

Hər ber avьrlьqqa
Şajtan kebek əmet kisə soң.
Bez plannь birdek

Jəz əstənə
— „Bulmas“, digən idən kicə sin!

Bər kəjlənnə şaxtjor!
Çallı bər,
Sıñqıraqşır qırsın kymereñ!
Dannar alsın

Kymer kərəşendə
Şavlar öcen kilgən qəmeren!
Vulkan bulır

Bezneñ kykrəktə
Çiny dərte qajnyj bu caqta.
Bez kərəbez

Bəjek yıllar öcen
Maşınalar belən ucaqqa.

1931

SƏRSEGƏN BAŞLAR TURBƏNDƏ

Qalmasıq ikən avır bu plannər
Bik tirəndə jata kymərlər?
Zamanalar avır, jullar jəvər,
Nicek knə ytər qəmərlər.
Aqıladıq da volıt, aqıladıq,
Tavlardan na tavqa qaqıladıq,
Qazınsaq na kymər tavıladıq,
Jərəklərgə qanır savıladıq.

İx, bu çərlər!

Sıjni doşmanın
Ulem moqın vərə qolaqqa.
Bu çərlər bit

Soqıq səq kevek
Jəşəv dərten birə kulakka!
Bu çərlərn

Kulak sanduqası—
Oppartunist çərləj janında.

Şıñşır tygel,

Авырлыгның çинер,

Şat көnnərgə барған сақьнда.

Beznen көннен

Salam сыжаqlарь,

Səseğən baş,

Qamьr batьrlar,

Mataşmaqьz!

Jьlaq çьrlar belən

Juloqa kirtə bulьp jatьrqa!

Kymerlərne

Kəqəz protokollar

Qazьj alьmьj kymer vazьnnan!

5-le jьlnьn

Qorьc protokolь

Beznen jərəklərgə jazьlqan.

Bez yfьbez

Udar temp belən

Partiənen qorьc qərarьn.

Kirtələrne vatьp.

Zur çinyle

Şat көnnərgə şavlap baravьz.

Bil səjəgen kiskən

Canalarqa,

Ovaşokka nygen almaşqa,

5-le jьldan bezgə

Bylək bulьp

Maşinalar kilə Donbasqa.

KYMER ŞTURMƏ

Lenin!

Lenin!

Qorьc julydnan

Million Lenin vulyr kiləbez!

Bez sarьjvьz

Bəten dənjaqa

Qьzy Leninizm kiləben.

Lenin kəne—

Kymer şturmə.

Saflanavьz tьqьz saqlarqa,

Tuplanavьz

Partia vajraqьna,

Lenin verdəmlegen saqlarqa!..

Şavlat şaxtjor!

Şavь

Şavlar şavьn,

Şaxtalarьn şanь şatьqьn!

Şturmnar belən

Şkəturlap,

„Şadraların“ şomart şaxtanıq!
Kinq Donbasnıq

Batır şaxtjor,
Kymer kırək, dajoş kymernel
Təzeleşnen

Tinsez gigantlar
Kymer belən ozın qəmerle.
Maşınanıq

Nəni ver vint
Sınyr qujsa, aqsar çivərə.
Şunıq kevek,

Beznen plan da,
Kymer betsə artta səjrələ.
Bez—udarnik

Kymer frontında
Bar qoralmı qulqa alavız.
Kymer kırək,

Kymer carqıcları,
Zavojlarda köjgə salavız.
Lenin kəne—

Kymer şurmı.
Əjdə, kittək, zavoj ecənə!
Mın ısanam,
Kymer plastlar
Baş lərlər şaxtjor kəcənə.
Kəmnər aqsıj

Beznen arada,
Kəmnər anda artta səjrələ?
Barlıqın da bygen,

Barlıqın da,
Şurmqa alıq tirləp!
Qajsə şaxta

Proqıf səvəben
Qapsap qarıj anda juq çirdən?
Avangardlar,

Şurmqa alıp,
Səjrətegez yzen buksırqa!
Kymer kirək, kymer!..

Berneñ könnər
Kymer kətə şaxta vazınnan.
Kemnər anda,

Jalqav könlekcedəj
Kön uzdıra buşqa qazınır?
Tıqla, şaxtjor!

Sine təzleş kətə,
Kymer öcen kymək kərəşkə!
Doşman öcen ylem

Sineñ hər ber,
Hər ber birgən artıq prəşkəñ.
Bəjek jıllar öcen

Kymer kirək,
Kymer kətə jarsıp parovoz.
Kymer sorap bygen

Signal birə
Gigantlar ənə qaraqız!
Kymer kirək, kymer!

Ysy öcen...
Kyp domnalar kymer kətələr.

Udarniklar şunça,
Kərəş acır
Kolonnalar belən ytlər.
Lenin kəne—kymer şturmb,
Saflanavbız tıqıbz saflarqa.
Tuplanavbız
Tsika vajraqına,
Lenin verdəmnegen saqlarqa!

1931.

LETUN ŞƏVƏLİ

Qulın suzma!

Тыşқы душық белән,
Mın kyzennән kyrәм есепне.
Bez dus idek,

Bygen doşman buldyq--
Iske duşyq jеbe kiselde.
Sin avyldaş mıңa...

Tatu bulyp,
Bergә ystek bala saqynda.
Bәlki jaqtaş,
Mәnge dus bulmavız,
Jәşlek minutların saqynma!
Dozorynnan qacqan

Әrmies kevek,
Sin dezertir proryf corыnda.
Mın işettem

Әсе хәвәрләр
Kicә genә sinең turыda.
Gazetada

Bolaj jazdylar,
Uqyqansyn şuşь arada:

„Donnas kыләмәндә Җәвәл
In җәкә letun sanala!“

Ojatınny bygen

Eckә jotъp,

Jylmajasъn, mиnа qul birep.

Ә], Җәвәл!!..

Sinen bu еҗәң—

Doшman uяларна jul biry.

Kicә genә

Budjon җaxtasъnnan

Kycep kilden Үзәк җaxtaqa.

Kicә sin bit

Mujъn tinъten

Kerep battъn qara taqtaqa.

Ә annan соң,

„Sofia“ җaxtasъnda

Kymer cava idең tygelme?

Jar citеndә yskән

Әrem kebek

Nindi җildән bire бөгелдән?

Doшman xislәр

Sиnа qanat qujоqan,—

Sиn ocasъn төrie tarafqa.

Qajъь doшman

Bezneң armieәne

Letunbъqqa sәjrәp tarata?!

Qara uяlar

Sinen aqыlqa

Tamъr җәjgән kebek kyrena.

Şuna kyra, menə
Beznen kebek,
Uza almyşyň tözleş tyrenə.
Sin dus bulsan

Beznen şaxtalarny
Letunlygyn belən jödätmä!
Kyzläremä qarap,

Jäşermi äjt:
Kemnär xuça sinen jöräkkä?!
Min qarbjm da, şına

Acu kilä—
Qul suzasyn taqyn çitmäse.
Keşeme ul,
Ägär bar torşyn
Uze öcen genä cikläse!
Bez dus idek...

Xäzer ygiläştek—
Şına qarbjm ygi kyz belən.
Kyzlärennän kyräm
Min eceñne,
Äjtmäsən də acyq syz belən.
Iesndäme sabıj vaqıtlar?...
Tatu jäşi idek äväle.

Äjtce, bezne

Närsä ajyrdy,
Sin ni eşläden, jaqtaş Şəvəli?
Qomsızlyqmy sine
Şulaj itte?
Ansızlyqmy şulaj isertte?

Mina avır...

Yzək gazetada
Letun bulubnı iştettem.

İxtfarnı sinen

Yzendə bit,

Ujlap qara tirən aqıldan!

Signal birep

Kymer bazlarına
Dönja şavıjı proryf haqında.

Qajı şaxtjor

Şuşə vaqıtta

Eşen taşlıj, „vəxet“ ezlənep?

Ul cit bezgə...

İregen biryce

Doşman ajaqına tezlənep.

Zavojlarda

Şaxtjor-udarniklar

Kymer birgən caqta jarışır,

Xətre qalqan

Ygi bala kebek,

Kycep jöry sinen var eşən.

İşetkənsən,

Kymer planın

Zur qurqıncı alqan tirləp!

Şuna bygen

Barlıq letunnarqa,

Progullarqa udar birlələr.

Mın təşənəm,

Sinen qolaqqa

Opportunis „aql“ əyəli.

Sin aldandən

Puctək syzlərgə,

Sin jalqıştın, brat, Şəvəli.

Ber çirdə də

Əjəp kymmilər

Qırın jatır qına aqcaqa.

Hər ber tien

Xəzmət belən kilə,

Aqca ysmi, tuqan, baqcada.

Min qul birəm,

Şundəj şart belən—

Tava alsan iske duslqın.

Sin jalqassan bygen

Bezneq belən

Prorəj digən tirən buşlqın.

Kytərə alsan

„Dənja avırlıqın“,

Bezneq kebek ber yk camada.

Kəc çitərme sində

Şul şartlarqa—

Qul birgənce şun camala!

Nigə şulaj

Yksez bala kebek

Kyzləreñne tyvən terəden?

Təşenersen

Duslq kınəşemne

Boz qatmaqan bulsa jərəgen.

Əjt Şəvəli,

Qajsb kərəşce
Qollıq vovqavların saqlına?...
Sinen menə

Letun bulubı—
Plen qalu doşman jaqlına.
Min şanım, jaqtaş,
Sin bezneke,
Letun qanatıqñ sındır da...
Əjdə, kittek

Udarniklar bulır,
Doşman ujn citkə tondır da.
Kontoraqa varır

Dogovor töz
Şaxtalırda ozaq qalıbıqa.

Köcen çitər
Qara taqtadan
Letun isemenne alıbıqa.
Şulaj bulsa, sına qul birəm,
Bylak itəm iske dusıbıqñ.
Əjdə, kittek

Udarniklar bulır
Jalqasıbıroa tırən buşlıqñ!
Bez udarnik

Kymer frontında,
İnen kyze bəzgə qaraqan.
Domnalarnıñ

Qajnar jərəge
Kymer sorap bəgə bəraban.

BEZNEN QASR—BELEM QASRB

Beznen qasr—

Belem qasrb,

Belem sorb beznen tözeleş.

Texnikanb

Belem belän genä

Eşkə çigep bula jöz öleş.

Bar ide bit yıllar,

At urnbna

Avır eşkə genä jaradıq.

Bygen menä,

Ysy yıllarında

Texnikalb kengä qaradıq.

Maşınalar kilä...

Maşınalar.

Sejlaşələr nider yz ara...

Maşınalar

Nadan keşelərgä

Sələm birmi genä uzalar.

Şuna kyra,

Beznen qarşyda
Kiler vastə jaña vuryclar.
Öjrənergə

Texnika belemen
Davıllanır kittek kursqa.

Maşınalar kilə,

Maşınalar,

Bezgə kirək jaña kadrlar.

Alla eşcel

Uqu jortlaryna,

Texnikadan belem alırdı!

Kameronnar

Şaxta suların

Çinel genə tısqa sıqara.

Maşınalar

Beznen lavada

Aju kebek kymer qıvара.

Maşınalar vygen,

Maşınalar,

Yrməllər şaxta tyrenə.

Şuна kyrə,

Şaxta vazlar

Dınyң kebek jaqın kyrenə.

Bez körəşce,

Kymer vazlarynda

Şavly könnə jaña geroj.

Levjodkalar

Kymer tartalar,

„Taş vaqalar“ gərli çir uyr.

Şuna kyrə,
 Utər avırlıqlar
Beznen çineş belən juqala.
Iske Donbas,
 Iske şaxtalar
Nigezendə sənər qubalar.
Maşınalar kilə,
 Maşınalar,
Tar zavoıda kymer kisələr.
Çilləveclər
 Gazlı havanı
Çırlıj—çırlıj jotylyr ecələr.
Texnikalı jıldı
 Maşınalar
Colqar ala Donbas kykrəgen.
Bez kyrə aldıq
 Jaña Donbasnı
Maşınalar belən kykrəven.
Közge tönner kebek
 Şəqsız könnər
Əkiət bulır jıraq qalalar.
Alar urnı
 Şavlap, ykrep torqan
Jaña könnər kilep alalar.
Şaxtjor atlı
 Belem jortlarına,
Belem ala qızıl rosmaqta.
Çırlıj—çırlıj
 Maşınalar belən

Şaxtjor kymer kisə ucaqta.

Donbas şavlyj

Jaŋa könnər belən,

Donbas ysə, Donbas zuraja.

Avyr könnər belən

Bilen bəkkən

İske Donbas vygen turaja.

Kazarmalar

İsrek tavyr belən.

Tönnər vujь xəzer şavlamyj.

Dincələr də

Aç ırməkyс кевек

Kazarmada „seven“ avlamyj.

Kəndezəndə şaxtjor

Kymer capsa,

Kicən vərə belem alırdı.

Aqyl çıyr,

Tirən aqlı

Böjek təzeleşkə salırdı.

1931

DONBAS TƏNE

Avı tənən

Qara volıt qarlıj,
Qaj saqında vula zəngərə.
Bezneq monda:

Komsomolka kebek,
Tənnər javyına qızqılt şəllären.
Sezneq təndə

Jıltır joldızlar
Ujcan qızlar kebek janalar,
Bezde alar

Domna jalgınlıq
Jaqtıсында uqır qalalar.
Şavlı Donbas,

Qızqılt ikranqa
Kilep basa şavlı tən belən
Qızqılt tənneq

Nəfis kyrneşen
Səjlər birim nindi tel belən.
Tən berkənsə

Qızqılt şələnə,
Şav-şu kərə Donbas əstənə.
Qajaylar kələp
Künəl aca,
Qajaylar qajny eş belən.
Martennarny
Qaly mörçasynnan
Təngə sarıla bədrə jalqynnar.
Tən altındə
Şaxta kykrəgə
Əjlənə ul qızyl altynqa.
Domna şavly
Zur dəhşət belən,
Cıjyn qajny gigant domnada.
Bez kiləbez,
Çınycelər bulyp,
Gigantlar bulyp dənjaqa.
Domnalardan cıqqan
Bədrə tətən
Tənnə quyp kykkə sarıla,
Bez jəşibez
Şatly taqqa ırlər,
Doşman cigə ylem jaryna.

1931

ŞAXTADA

Relsələr kitkən

Prodol' bujlap,

Tap-tar qıyna tigez relsələr.

Jul birəsen

Stojkaqa posər,

Relsələrdən atlar kilsələr.

Atlar tarta

Kymer vagonnarın,

Konogonnar jərtə atların.

Konogonşik sygenə

Dyrt-biş qatlap

Atlar tarta almaqan caqların.

Konogonnar

Əce telle bula,

Sygeny syze bergə ber anda.

Konogonnar

Atın bietskəndə

Kymerlərdən oca burannar.

Caqymnarqa kitkən

Prodollərnen

Түбәһәҗә бара түбәсе.

Бара-бара билең бөгәсен

Ә lavada җиргә cyгәсен.

Prodollar буҗлап

Сүлар аҗа,

Сүлар јуа кyмер тyзаны.

Җахта суы

Имер тоҗыҗа

Камеронҗа қуштық без аны.

Баҗаналар...

Бсрај баҗаналар

Prodollərgə тыҗыз теzelгән.

Кyмер кевек

Қара җахтыҗорларны

Тапыр хәл јуқ қарап кyzәннән.

Јырақ киткәс...

Кyмер лавасында

Җахтыҗоралар келәс јаналар,

Завојсықлар җунда

Кyмер қазыр,

Җыр јөрәген ујыр баралар.

Ныҗытучь

Таза терәв белән

Тар завојны бара ныҗытыр,

Қазыыр барҗан кyмер усақларын

Қырғынсыз хәлдә ныҗ итер.

Завојсықлар

Тыҗыз пластан

Kymerlərne suqır qıvara.

Kymerlərne

Timer tartqı belən

Levjodkalar tartır sıqara.

Canasylar xəzer

Canə səjrər,

Igəmilər sıdam billəren.

Şaxtalarnın

Bərky havasın

Ventilətor jota çillənər.

Kymer jata

Тыңыз plastlarda,

Çir astında bigrək tırəndə.

Porodalar

Ыңыраşыр qala

Zavojşiklar otvoj birgəndə.

1931

KYMER BATYRLAR

Bol'şeviknıñ çinı tarixın

Batıyız da belə torqansız,

Hic ver front,

Hic ver alqı okop

Alınmadı qansız, qorvansız.

Məskən astı kumer ucaqlar

Jəşər kilde doşman qulında,

Betməgən bit ələ qan ezlərə

Qortqıclarnıñ jərgən julında.

Laricoşlar itkən etleklərne

Qart eşcelər əldə beləder...

Zavojlarnıñ qalın plastların

Jəşerergə alar teləde.

Bez suqışır aldıq xaqvaznı

Okoplarda—kumer qıyında,

Şunda kygə batır udarniklar

Maqtalacaq minem cıyımnda.

Bez çinə aldıq

Barlıq doşmannarnı,

Julda jatqan varlıq kirtəne,
Bez tel belən tygel,
Ypkə belən
Tir aralaş tatıdıq çir təmen.

Doşman qulı belən çir astında
Kymelep qaloqan kymer qatlavın,
Ala aldıq
Sıdam çilkə belən
Kytərgəndəj əskə „Qaf tavın“.

Bol'şeviklar qorıq qul belən
Qortqıcların kiste tamırın
Bez ala aldıq
Alqı okopların,
Doşman qaldı julda avırın.

Bygen menə batır udarniklar
Alda vara kymer qırında,
Min çırılışın kilde qart bol'şevik—
Batır kərəşcelər turında.

— — —
Acu itep alar qortqıclarıq
Davıllanır cıqı kərəşkə,
Alar belde...
Doşman əcen ylem —
Hər vət birgən artıq prəşkəl

Eşce belə vərnen təzeleşkə
Sansız tonna kymer kirəgen,
Bygen alar plən alalar
Zavojlarda kymer jərəgen.

Sıñşymylar alar avırlıqqa,
Avırlıqnı eşləp çinələr,
Julda jatqan barlıq kirtələrne
Qorıx berlek belən tivələr.

Cyp uskəndəy vodat qırlarında
Progul jəşəsə də arada,
Bol'şeviklar
Barlıq kirtələrne
Çinə-çinə alqa baralar.

Qajberəvlər uram catlıqlında
Tərnləsez qalqan baladaı,
Sıltav itep „baş avıroqan“
Zavojlarqa təşmi qalalar.

Kərəsceme şular, avırlıqqa
Kırsətməskə qorıx cədamlıq
Bez bit duslar barlıq kərəşlərdə
Cədam bulıp əsten cəqa aldıq.

1931

ATLAR TURBŊDA

Kənnərəndə ələ
Tənnərəndə
Qləmer itə tirən şaxtada.
Şunda eşli alar,
Şunda jəşi,
Cьqа alмыллар alar jaqtьqа.
Konogonның दुषь
At bulsa da,
Doşman qarыj qaj ver konogon.
Qaj caqьnda
Авыр fоnar belən
Çimerələr atlar tanavьn.
Jьllar kiler,
Şaxta vazlarьnda
At xəzməten alыр maşinal
Ə xəzərgə,
Beznen kyndəm atlar
Vagon tartьp kymer taşylar.
Armiədə

Aqauz atımnı
Min yzəmnən artıq jarattım.
Ul yədə

Barlıq quşqanımnı
Ul yzəge öcen jaraqı.
Bədrə jalı

Çilgə tuzqi-tuzqi
Ul taşlandı doşman ətənə.
Davı buldı

Qanı kərəşlərdə,
Çir selkette barlıq kəc belən.
Suqışta da...

Başqa eştə də
Atlar bezgə jaqın jərdəmcə.
Jomşaq syzne

Tizrək anlıj alar,
Fonar belən qatı bərgəncə.
Konogonnar, sezgə
Jarış acam

Min berence bulıy vugennən
Yzen kəvek qara

Atlarınnı,
Fonar belən bərep sygenmə!

Monnan ağ,
Ber-ber konogonnı
At qınaqan syzen işetsəm,
Əce çırlar belən

Sygə-sygə,
Ozadırmıy hər ber işektən.

Jeget bulsañ, atnı
Syzgä öjrät,
Añlaj alsın sine syzeñnən.
Sın kygä bel

Atnıñ aqlın
Janıp torğan ujan kyzennən.
Jyllar kiler—

Bezneñ şaxtalarda
Vagonnar da bulmas, atlar da.
Ә хәзergә
Şaxta atların
Yzeñ көбек kiräk saqlarqa!

1931

KYMER BATYRЬ—ŞƏRƏFETDINOF

Mañqaj tire—

Garmon syrь kebek,

Cəclərenə təşkən aq qyrav...

Ul şulaj da əle

Aju kebek

Lavalarda kumer vattıra.

Ul Donbasnıñ

Bajtaq ucaqında

Kumer kiskən elek zamanda...

Maşınalar belən

Xəzərdə də

Kumer vata qartım haman da.

Çilkəsəndə anıñ

Qyrbq jylıq

Şaxtı eşe, kumer tavlary,

Keşeleğen alqan

Iske qollıq,

Iregen buqan qollıq bavlary.

Iske tormış ana

Bylak itkən
Əce sygeny belən araq.
Tormыş avırlыq
Uzqac ciktən
Ul cymergən anь „jaratьp“..
Un sigezdən
„Burlak“ bulqanqı
„Səjməgənnər“ anь qızlar da.
Cit çirlərdə
Kynel tulqanda
Ectən genə kyngən sьzlarqı.
Tuq saqlınnan anьı
Ac saqlarь
Kyp bulqannar qəmer julında.
Tarixların ənə
Ac aqtarьp
Maңqaj sьrь belən qulınnan.
Sin kyrersen
Tormыş suqmaqь
Bormalanьp tavqı kirkənen,
Sin belersen
Qollыq tuqmaqь
Çilkəsənə qatь tirkənen.
Bolar uzqan
Şomly təş kebek
Min tuqtalmьm bolar turında
Qartьm xəzer
Irken eş kənen
Nicek ozata kymer qьrında?
Nicek eşi?...

Nicek kən kyrə?...
 Şuf turəda kilde çərlijsym.
 Hygengesən anıq—
 Jep İter
 Çarlarım kilde cornıjsym.
 12 necə Rıjkof şaxtası
 Jana şaxta Məskəv janında,
 Vıjşkalarnıq ələ taqtas
 Jana qına kymer javınojan.
 Azıq qazır
 Qıganlar öcen,
 Maşınalar belən çir ıjır,
 Zəlləmicə yzeneq
 Barlıq köcen
 Monda eşli minem gerojym.
 Norma anı
 Tırən lavadan
 Un bış vagon kənlek prəşkə.
 Yrnək bulır
 Kymer javna
 Jegermene birə kərəştə.
 Ser sənətmıj
 Hava cykece
 Səjəlləngən qatı qulında,
 Hər yer eştə
 Mənə bu keşe
 Yrnək vula varoqan julında.
 Dərtlər jana
 Anıq kyzlərendə

Səjləgəndə kymer xaqənda,
Sin udarnik
Kymer vazlarənda
Maqtanьrqə qartьm

Хақың бар.

Ul maqtanmьj

Нис вер сақында,
Artьq prəşkələr birsə də,
Ul quьqmьj

Rvac, progulşiklar
Anь kirtəlgə jərsə də.
Ul tьz cykmi

Kymer qarşьnda,
Bujsьna aңa tьqьz plastlar,
Cykec belən

Bergə tьrsьldap
Aju kevek ala qolaclap.
Ul şatlana,
Anь lavasь
Normadan tьş kymer kittersə.
Partiənen

Qorьc zadaniasь
In juqarь cikkə sikertə.
Çibьş buldь

Klub zalьnda
„Avgus“ kənnərenə qarata.
Progulşiklar

Massa aldьnda
Şaxtavьzqə buldь qara tap.

Qərar сықты:

— „Ikeşər prəşkə
Eylərgə“ — dip
— „İne saqlarqı!“.

Тыныслығын сөйгән

Kөрəştə

Kem Jərdəmcə buldı „aqlarqı“?

Rvaclar bit

Bezneң өмәдән

Ситтə qaldı vozьr qərarьn,

Udar bulьr

Barьq rvaclarqı

Jarьş belən alqı bərabьz.

Bu көndə bez

Qorьc көc bulьr

Davьllanьr сықтық өмәгə,

Ə rvaclar

Saftan ьcьnьr,

Ecep iserdelər төnnərdə.

İlle Jəşlek

Xəzmət batьrь

Sьjnfi көrəş kiskeп saqlarda,

Partiəgə kerde

Атыьr

İlneң тыныслығын saqlarqı.

Аның syze:

— „Menə, min tuqannar,

Aqlar kilsə sovet ilenə,

İn vaşьma alьr мытырьтпы,

Patron asacaqmın bilemə.
Aldan varoqan kebek
Zavojımda,
Şuoqışta da alda cıoqarmın,
Qartaju juq ələ
Hic uşymda,
Kiler suqışqa da cıdarmın".
Eş taqlar
Beznen qarşoqa
Jaña şatlıq belən tusalır,
Beznen könnər
Zur uqışlar tavır,
Jaña cıny belən uzalar.
Çırlarımın,
Jörək çırlarımın
Sıña birəm qartım
Bygen min,
Zavojdaq
Matur çırlarımın
Çırlar öcen kildem tygelme?
Poəmaqa sıjmas
Çırlarımın
Qrt kisep min şuş urında,
Əstən-əstən genə
Çırlap ytem
Baıy ver udarnik turında.

BEZ ÇINƏBEZ

Mın uqıdım
Uzək gazetada
Svodkasın bezneñ Donbasnıñ,
„Bezneñ şaxta
Uzeneñ planın
Jöz östenə sıqır almaştı!“.
Kicə genə
Böjek dan kytərgən
Neftcelər kilde ömögə.
Alar bygen
Kımer vazındaqı
Prorıjı jırtıqların tegələr.
Kilmədelər alar
Borın cəjer
Fason əcen genə qılanır,
Alar kilde
Şaxtjor dustı belən
Bergə ytərgə kımer planın.
Jörək dulıj

Çiny dərte belən,
Qan qotıra bezneñ tamırda.
Qajsı ilneñ taqın
Köce çitər
Bezneñ tempqa quşylır savarqa?
Tyzer bulmıj
Kisken davyl kevek,
Plan öcen jöräk jarasna.
Udarniklar bulır
Bez tezeldek
Tar zavoıqa,
Kymer qarşna.
Barlıq dərte,
Barlıq kösebezne
Bez birəbez qara kymergə,
Bez aldıq bit
Udarniklar ismen
Kymer aşı kölə belergə.
Çiny jıllarınñ
Gimnalar
Bezneñ jöräklərdə cirtəlr.
Bujsınalar
Rymer plastlar
Texnikalı jıllar irkenə.
Şaxıjor dustım
Kymer körəşendə
Baty bulır danlı jıllarqa,
Sin kilə aldın
Jıllar jazna,

Sin kilə aldın şavlı corlarqı.
Əjdə aqtar
Qalın plastlarnı!
Kımer belən tujsın marternnar.
Hər tuqan kən bezgə
Şatlıq birə,
Avırlıqlar qala artıqda.

1931

KYMER ӨCEN СЫҚТЫҚ КӨРӘСКӘ

„Udarniklar“!(¹)
Sineң jubilejgə
Bu ғыrlarым булэк булсыннар.
Min ғыrlысым kilde
Komsomollar—
Batır udarniklar tursında.
Komsomollar—
Kymer „perekorьn“
Davыllanьp alqan vaqьtta,
Aldьnqьlar bulьp
Bez varavьz
Alqь safta,
Alqь okopta.
Hər udarnik
Çiny ьllarьna
Kymer birep artьq perəškə.
Maşinalar qujьp,
Zavojlarqə
Kymer өcen сықтық көрəşkə.

1) Udarniklar žurnalь redaksiə.

Komsomoliə!
Kumer vazlarında,
Eə gerojə buləp sanaldə,
Barlıq kəcen birep
Beznen tempqa,
Çirnen jərəgenə qadaldə.
Kursətegez!
Nindİ şaxta var
Komsomolsəz beznen Donvasta?!
Kemmər tabar bygen
Teləycene
Uşy dərte belən janmasqa?
Bulsalar da alar
Aravьzda
Barmaq belən sanar səqarlıq.
Əmetsezlər alar...
Avьrlьqqa—
Kursətə almyj qorьc sədamlıq.
Mın çьrlьjsьm kilde
Komsomolnьң
Kyrək kirep aləja varəanьn,
Mın çьrlьjsьm kilde
Kumer frontьnda
Aləqə okoplarınь aləqanьn.
Mın tьqladьm
Gigant martennarnьң
Kumer kəter əce ulavьn.
Mın kyrə aldьm
Sarpqьr pəjьzdlarnьң

Kymer tøjəp bire dulavın.
Kymer öcen körəş
Kisken əle,
Bez çinərbez kymək totınsaq.
Bez bulırbız
Şunda aldyńqylar
Srogında 5-ne tutırsaq.
Kimceleklər
Şaxta tirəsəndə
Urın belən kyzgə bərelə.
Kirtə sala
Beznen julırbızqa
Qaj ber aymaqajlar əle də.
Komsomoliə!
Ana tele kvək
Maşınalar telen belə alsan
Usy julındaqı
Kimcelekne
Bol'şevikca kyrə ala alsan,
Jörəgen bir
Kymer vazlarına,
Urınəkle bul başqa jəşlərgə!
Bu isem bit
Sına birelgən
Eştə jəşen bulıp jəşnərgə.

1931

PARTIZANNAR

(Poəmadan əzəmtələr).

II

Kərəşceme kətə caqırqanñ
Qarqasña doşman tipkəndə?...
Bəz prikazsyz

Qulqa qoral aldəq
Aq bandaqa qarş kitkəndə.

Kərəşceme jomşi kyz jəşənə,
Ərnyle syz julın kisəme?
Kynəllələr buləp safqa bastəq,
Simiələrne taşlap kitəbez.

Tuqtatmadə bezne kyz jəşe də,
Jomşartmadə neckə syzlər də.
Aldəbəzoqa ylem kilgəndə də
Kərəş utə jandə kyzlərdə.

Irek səjgən batır kərəşcelər

Balta savыр qollыq vavъna,
Davllanъp şaxta vazlarъnnan
Kyrkrek qujdyq aqlar javъna.

Aldыnqылар vulъp bez qajnadыq
Sъjnfі kёrёştёge utlarda.
Bez vlasъnъ saqlap qalu ёcen
Qarşъ vardыq avъr tuplarqа.

Jaqn kyrgән şaxta vazlarъn
Qaplap kergәc aqlar tёrkeme,
Saqlav ёcen sovet vlasъn,
Ştъjklarqа vardыq tёrtelep,

Boqavlatmav ёcen irkebezne,
Citkә birmәv ёcen kymerne,
Kөлә-kөлә tyktek qanъvъznъ,
Qъzqanmica birdek qёmerne.

Bolъt vulъp kilde ёstebezgә
Jъrtqъclanъp qara vandalar.
Şaxta! Sinen
Irken qocaqъna
Ёzme beznen qanlar tamдылар?!
Baqanalar...

Sansъz baqanalar,
Kёrәscene sezgә astыlar!
Kёrәşcelәр!

Seznen arqaqа bit
„Qъzъl joldъz“ kёjderep bastыlar.

Satılmaqan əcen kapitalqa,
Baş iməgən əcen iskegə,
Kərəşcelər.

Seznen qailəne
Qıylı belən turap kistelər.

Kin Donbasnı jalqın urap aldı,
Kin Donbasnı aqlıq qarladı.
Bu saqlında iske xuçalar
Cit illərdən kəldə şatlanırlar.

Bu saqlında „izge“ dincələr:
— „Çinəbez“! dip

Telək teləde.

Bu saqlında seznen falıqlar
Beznen „betəcəkne“ səjləde.

Bu saqlında simez madmazillər
Çinaldıqlar tıjqa, ballarqa.
Çinə almadı vəzne doqlar da,
Banditlarqa tykkən mallar da.

Çinə almadı vəzne tankıqlar da,
Zur tuqlar da,

Gazlı bombıqlar da.

İrek əcen cıqqan kərəşcelər
Bar nərsədən əsten buldıqlar.

Bez tıjındıqlı qortıqlı taran belən,

Bez tərəndək jərtyq kiəmgə.
Çinəlmədek,

Aq vandaqqa qarş
Bez kytərək utl̄b əjərmə.

III

Kətməgəndə,

Qara vol̄t kebek,
Aqlar tul̄d̄ Donbas əstənə,
Aq bandalar av̄r tav bul̄p
Şaxtjor çilkəsənə təstələr.

„Rosiane“,

„Bəjek vatann̄b“—
Bol̄şn̄viktan saqlav xaq̄na.
Generallar varl̄q şaxtjorlarn̄b
Q̄zyl̄larqqa qarş saq̄ra.

Duslarn̄ba qarş qoral alu
S̄zland̄bra ikən jərəkne.
Ə qar̄şsañ qəvər qaz̄talar
Vz qul̄ba virep kərəkne.

Tik ike jul:

Berse—qoral alu.
Ikencese—qəvər xəzerl̄v.
Son̄q̄s̄nn̄nan qurq̄p
Bik kȳvəvlər
İreksezdən kitə xəzərgə.

Bol'şeviklar qatъ kərəşergə
Qacъp qala tərle urьnqа...
Alar tözə jəşeren çibşlar
Kisken cara kyry turьnda.

Ivancenko başta jalqьz ide,
Ber azdan soң oсьrap Xавијqа,
Tanьştylar...

Qьsqa qaraş,
Çimerek syzlər belən zavoјda.

Ivancenko şaxtјor Xавијnъ
Kryptən belə ide az qьna.
Ə şulaj da jaşren toјqьnъ
Byleşergə bygen vazdьlar.

Qarcьqadaj qara ikəve də,
Tik kyrenə jəzdə kyz aqь.
Ikəve də alar ber zavoјda
Kytərgənnər avьr nuzanь.

Cəclərenə təşkən qьravlarnъ
Şərməlagən kymer qarasъ.
Kyzlərennən cəcep duslьq utın
Ber versenə torqac qaraşьp,
Ivancenko volaj başladь:

— „Xавиј dustьm!

Тьңла syzemne.

Kiləcəktə kərəş balalar
Məngə onıtmalar yzene.

Dus sanasan, şuşə paketnə
İltəp tapşır kырşə saxtaqa.
Saqlıqlar hər ver adımtımnə,
Min cыqa almıjm öskə,
Jatqıqa.
Eşlisen bit?"

Хавуј јылмајдѣ,
Кулѣн қѣстѣ:
— „Јарјѣ вѣла ул!..
Івѣценко рѣхмѣт урнѣна
Şatlıqlınnan irken suladı.

Qaj saqlımda fikrən annatırqa
Tel saranlıq birsə syzlərgə,
Kərəşcenən nərsə teləgənən
Səjləp birə ala kyzlər də.

Ivancenko volaj ətəde:
— „Saqlanıp jər!..
Bire kilersen!
Ə paketnə adres vujınca
Xarcenkoqa iltəp birersen!“

IV

Ber lavada alar un biş keşə,

Kənnərən də alar, tənən də—
Ojasına qacqan ərlən kebek
Ytkərəiər zəboj təbendə.

Барыс да алар партизанны
Сықа алмырлар көнгә,
 Jaqtıqa.
Banditlarqa qarş ut acarqa
Xəstər kyrə alar şaxtada.

Yrkələrne qıssa gazlı hava,
Məndər bulə qatı kymerlər.
Kərəş ecən...

 Vlas alu ecən
Çir astında ytə qəmerlər.

Sular aqa taşlar arasınnan,
Cəlder-cəlder sular çyrlıjlar,
Cəlder-cəlder aqqan

 Kəmeş sular
Taş kisələr, tuqtap tormıjlar.

Mondıj caqta sular cəlderəve
Jərəklərgə daru tygel də,
Cəlder-cəlder sular muzıjkası
Serle bula nikter kyəlgə?

Stojkalar əgər tza bulsa
Zəbojında bulmıj qırqınc

Stojkadaj duslar var saqьnda
Jөрәkkәjeң vula tьp-tьnьc.

Plastlarnь kiskәn mašinada
Partizanuар kуmer vazьnda,
Doşmannarnьң cigәр jullaғыna
Xәzerlilәр tirән qazылma.

Partizannar төgәl atna vujь
Juьnmaqan,
Qojaş kыrmәgән.
Şuңa alar tаnьmasлыq bulьp
Kыmerdән dә qara kыrenәlәр.

Antratsit kebek salmaq ujlar
Partizannь sara, tirәli...
Qart zavojsik
Tirән şaxtanьn
Jөрәk seren асьp bir әle!

Vagonetka capqan rel'sәlәrdә
Kыpcәk qьғь хәzer ykermi.
Kicә genә çanлы şaxtalar
Qәber төsen aldь bu көnne.

Atlar qьna...
Moңsu atlar qьna
Eşsezlektән ujqа talqannar.
Ә kletlәр fәqәt jөrep quja

Atlar öcen azıq alqanda.

Partizannar jəşi qarañqılda,

Partizannar susar asıqda.

Urka qırsıla...

Сыдар bulmıj duslar

Hər partizan şuna asına.

Əskə sıqsan əce ılem kətə,

Soñqı tərəşlebez zavoıda.

İkence kən ində qajtqanı juq

Paket belən kitkən Xavıj da.

Partizannar şuna poşınalar,

Partizannar şuna janalar.

Zavojlarda

Aq vandaqı qarş

Xəstər kyərə alar janadan.

V

Hər kic basa Donbas aldına

Kymer kebek qara,

Qara tən.

Qara təndə bıstə uramına

Ulem çəjə qara qanatın.

Aqlar jəri suqır uramnarda,

Aqlar kyzli varlıq əjlərne.

Suqır təndə qıls turaqlıj

İrek belən janqan milərne.

Ə şulaj da synmi irek dərte,
Kərəşcelər bergə tuplanır,
Çir qujnınnan cıqqan vulkan kebek
Kərəşlərdə qajnıj utlanır.

Partizannar...

Batır partizannar
Ezlər tavlır jəşren xodlarnı,
Aq vandaqqa tənne həçym jasadı
Synderələr varlıq utlarnı.

Əc jöz metr bulqan tirənlekkə
Basqıc belən təşep toqın da...
Qacınalar saırau zavoqlarqı
Aq vandalar jərgən caqında.

Atlar əcen azıq kiteryce
Pecən arasına jəşerep,
Zavoqlarqı qacqan duşlarına
Patron taşı kən də jəşeren.

Suqır təndə basqıc belən menep
Həçym jasadı tənge saqıqqa,
Partizannar avır qazap belən
Qırıq bişləp mıltıq tapırlar.

Hər tən sajnı zavoı tənəne
Partizannar çıla distələp.
Bu caqında isrek vandalar
Qan aqıyır jəri bıştədə.

Kicən çiyəş buldı...

Jalqın cəcep

Qart zavojsik doklad səjlədə.

Avyзыннан сыqqan hər ver syzen

Partizannar jottə kinənep:

— „Vot iptəşlər!..

Beznen partiə

Partizanqa jəkli zur vurьc.

Kyrəsez bit Donbas əstenə

Hər kən tua jaңa qurqьncьc.

Uzək acьqa...

Uzək xəle avьr,

Fabrikalar susьj kymergə.

Cьqa almaвьz qollьq voqavьnnan

Qul quşьrьp jatsaq qəmergə.

Ber genə kən aqlar toruь da

Beznen əcen duslar ni zarar!

Baş kytərik

Aq vandaqa qarşь,

Baş kytərik duslar tiz ara.

Xəvər aldьq,

Qзыl qəlskərlər

Bezgə taban ньqьp kilələr.

Ə aq vanda sonqь sulьşьnda

Beznen qannь ecep kinənə.

Joqь саqь tygel...
Şuşь arada
Buran ilik aqlar østenə.
Severep tygik satlьq çannarnь
Kymər vajlьqlarь østennən!

Ə bezdə bit qoral çitərlek,
Uңaj саqta qulqа alьqьz!
Syzdə genə tygel,
Eş beləndə
Partizannar bulьp qalьqьz!

Kərəş səjə, duslar, qьzulьqnь,
Ul jaratmьj pьsqьp sulaqannь.
Zur çitezlek belən sez kətegez
Partiədən signal bulqannь!

Şul саqьnda vulkan kevak qajnap
Lavalardan øskə сыqarьvьz.
Bol'şevikcə qorьc berlek belən
Aq etlərne çimerep jьqarьvьz.

Ivancenko sezgə başlьq bulьp,
Ul çitəklər suqьş qьrьnda.
Ə xəzergə nьqlar aңnatьqьz
Şaxtjorlarqа kərəş turьnda.

Bu xəzerlek şundьj çitez bulьsn,
Hər ber adьm iltsen uңьşqа.

„Ber adım da artqa cigy juqi“—
Vot lozunga sijnfi suqlısta.

VI

Paket belən bu kic Xavuj qajttı,
Jul qazaplı buldı Xavujqa.
Ul kəndezen

Hic ber jul belən də
Təşə almadı tanış zavojqı.

Eş aşqılc...

Mondıj vaqıtta
Hər ber minut bula qəderle.
Ə paketta volaj jazılqan:
— „İrtən vostanıqqa xəzərme?“

Jərəgenə enə qadalqandaj
Qazaplandı Xavuj əjendə,
Kicən genə kitte tanış çirgə
Jəşren xatnı jıraq təjenləp.

Avqa cıqqan osta tölke kebek
Klet östen aşqılc qarandı.
Ul tiz tapdı sizgerlege belən
Basqılc təşə torqan arannı.

Bojek - bojek basqılc basımnağın.
Atlas təşte ozaq tyvəngə.

Kərəşcelər çinə qazapnı da
Azatlıqnı artıq səjgəngə.

Dəm qaranlıq, iyeş prodol' bujlap
Ezlər tapı tanış ırınnı.
Ə soqınnan,

Partizannar qacqan
Jəşren ver postaqa borıldı.

Partizannar kinət ajaqlandı,
Xavuj birgən əkreñ tavyşqa.
Ivancenko aşqır:
— „Səjlə — dide —
Barometr qaja avşşqan?..

Kurme taqın,
Kurme bu bərkıdə,
Gaz ecendə buvılr jatabız?
Tizme inde...

Tizme aqların
Soqılr krepostların vatabız?

İştelmime davı kytərep,
Əjrmələr kebek çillənər,
Jañqıratır kərəş gimnların
Qızılarnıñ birə kilgəne?“...

Tuzurkasın salır taşladı da
Bik jıraqtan ezlər, qazılır:

— „Mnə monda var da jazыlqan, dip
Xavuj suzdь jəşren jazunь.

Partizannar çinav uqьdьlar,
Parntizanar kinəş ittelər.
Ə soңьnnan qorallaryn uclap
Prodol' bujlap alqa kittelər.

Suqьr təndə meң bələlər belən
Basqьc bujlap əskə mendelər.
Sizmi qaldь aqlar tarafьnnan
Saqьc bulьp torqan təngelər.

Şuşь təndə aqlar şajkasь
Bu zavoјqа nalјot qorqanda,
Partizannar bu kic qorallanьp
Qacьp kitte jaqьn urmanqа.

Irtə belən jaңa xəber kildej:
— „Qьzьl qəskər alqa јul sala...
Bez çinərbez qatь kərəşlərdə
Partizannar xəzer bulsalar!..

VII

Partizannar sanь haman arta,
Qullarənda bajtaq qoral da.
Partianəq qorьc əmre belən
Aqlarнь aldyq utlь buranqа.

Eşsez çillər bistə uramьna
Jərgən caqta qotьrьp,
Qar tiər,
Çitəkləde sonqь çinylərgə
Hər ver eştə ɵsten partiə.

Ylem marşьn çьrlar aq vandaqə
Qьzylardan kɵcle çil ɵrde.
Partizannar...

Batьr partizannar
Aqlar safьn ectən çimerde.

Kərəş qьzdь şaxta vazlarьnda,
Okop buldь bezgə poroda.
Bez batьrlar buldьq,
Qannar tyger
Kərəş belən alqə varuda.

Aqlar cikte dinqez jarlarьna
Kərəşcelər tɵşkən artьna.
Qoral aldь kiskən kərəşlərdə
Şaxtabьzqьq xəlsez qartь da.

Bomba bulьp doşman qotqьsьna
Qorьc bulьp doşman syzenə,
Dannь irek ɵcen bez ylemnen
Kɵlemserəp bardьq kyzenə.

Çinə almadь bezne doşmannardan
Çivərelgən kɵcle utlar da.

Çinə almadı bezne əce gaz da,
Çinə dereldətkən tuplar da.

Əjermədəj şaxta bazlarına
Qotrıp kilgən jırtıq aqların,
Bolşevikcə cədam verlek belən
Soñqı ojaların aqtardıq.

VIII

Bu cəqənda bezne şaxtaların
Aqlar qulı belən su bastı.
Biləp jattı jaqu qıtlıqında
Sovet kymərləren su astı

Vıjşkalarnı vattı şarapnellər
Snəətlər bozdı şaxtanı.
Doşman qulı belən synderelde
Təzəlşkə kirək jaqtıbıq.

Frontlarda çingən partizanqa
Qalqıp cəqtı jaña front.
Zur kəc qujdıq menə bu cəqənda
Çimrek ilgə taban vortıbp.

Lenin partiəse signal birep
Kymər cəqarırqa quşqanda,
Qorallanqan doşman bulmasa da,
Kirtə buldı ecke doşmannar.

Taş baqadaı jërde parovozlar
Kymerlärne taşp yzäkkä.
Qaj ber belgec citennekkä tartıp
Doşman fajdasın kyzätte.

Tetkälände soñqı klemnär,
Ə jöräkne aclıq kimerde.
Şaxta kylämendä qolac çäjep
Tif qotırdı,
Vlem tilerde.

Sul şartta da çimrek ilebezne
Bol'şeviklarca cıdam qul belän
Bez kytärdek
Avqan çirennän
Tөрle cara, төрle jul belän.

Bez çigeldek ilne torqızuqı,
Baştan cumdıq jaңa kərəşkə.
Balıq aşar,
Kymer qazıqanda da
Bez birə aldıq artıq prəşkə.

Bu jıllarda kymer qazu öcen
Çitməsə də xezmät qoralı.
Tuqtalmadıq...

Börky lavalardan
Lomnar belän kymer turadıq.

Kymerlərne tartıq cana belən,
Qullar belən kymer təjədek.
Aldıvıyqda basqan avırlıqqa
Sıqılmaıdıq citkə səjələp.

Bu jıllarda hər ver sınıqın
Ylməs qədər genə aşadıq.
Çinily öcen tygel,
Çiny öcen
NƏP qa kerep vorlış jasadıq.

Keşelər genə tygel şaxtalar da
Acqırlar bezneı atlar da,
Bez aldınoq buldıq şul corda da,
Çinə aldıq avır şartlarda.

Avırlıqlar bezne busalar da
Bez tormadıq şıqşır, moılanır,
Kıləcəkkə bulqan ışanısın
Bolışevikca turı uıladıq.

Kərəşceme sıynıf kərəşendə
Avırlıqqa kilep avına?
Avınmadıq...

Qorıs partiə
Bezne ilte çiny taçına.

Bu jıllarda kymer vajlıqlar
Zur citennek belən birelələr.

Bez təşəndek fronttaqı kebek
Çiny kirəklegən biredə də.

IX

Blokada, tuplar,
Utlar belən
Qarş kilgən varlıq vandanı,
Severep tykkəs dingeş jarlarına
Sıjnfi kərəş utın jandırır.

Ecke doşman jəşren jul belən
Bezneñ eşkə ajaq caldılar.
Tik jatmadı tışqı doşmannar da
Bu kəsepke qarmaq saldılar.

„Prompartiə“ vezneñ xıçalıqnı
Qort şikelle kerep ecenə,
Plan qordı anı tışkəlargə
Cit doşmannıñ sıjnıñ kəcenə.

Sul caqında alar Donbasnı da
Ujladılar qulqa alırdı.
Sansız jatqan kumer plastları
Doşman öcen jəşrep qalırdı.

Qortlı balıq belən,
Sası itlər
Ujladılar vezne buar dip.

Şular aşa sovetlarğa qarş
Şaxtjorlarda acu tuar dip.

Telədelər bezneñ şaxtjorlarnı
Maşınadan jırağ itərgə.
Şul jul belən kymer planın
Nigezennən alıp sytərgə.

„Mexanizm kerty lavalarğa
Menə almağan kebek ajoğa sez...
Donbas öcen—
Fajdasız ul—imeş—fajdasız!“

Şulaj dide alar qotqı salıp,
Maskı kiep bezneñ qarşda.
Bez ystergən əzer cəveşkə
Alar buldı jırtqıç qarşda.

Zur teləkkə alar ireşə almadı,
Sivələdek utı jırtqıç.
Bezneñ sıjnyı qotqı qulı belən
Jalğan maskaların saldırdı.

Bu cəqında bezneñ Kartaşoflar
Mexanizm kertep lavağa.
Fakt belən sönge buldılar
Doşmannarnıñ jəşren javına.

Qanlı kərəştəge partizannar
—Udarnik! dip isem aldı da,

Sыны өсен кымер көрәшәндә
Çиньселәр булгp қалдылар

Кымер өсен

 Jөрәк қанын биргән
Partizannar төшep җaxтақа,
Мылтық белән оста атқан кебек
Машинада кымер ваттыра.

**Җaxталарда хәзер җаңа кырнеҗ,
Лаваларда җаңа хәрәкәт.
Механизм—кымер базларында
Дошман өсен җаңа һәләкәт.**

Qajcan қалқань вәр безнен теләк
Дошман иҗь белән жуқалыр?
Механизм аша

 Кымер биреҗен
Кытәрәбез һаман жуқарь.

Авырлыqlар безне буқанда да
Сивелмәдек citкә таралыр.
Авырлыqlар аша ути белдек,
Partiәnen қорыс қарағын.

1922

40407

ЦЕНТРАЛЬНА НАУКОВА
БИБЛИОТЕКА

